

Ang Suba sa Siaton karon

Vol. 5 No. 13

Hulyo 1-15, 2015 P6.00

Pagkuttkot sa Suba sa Siaton - ipadayon o undangon?

Gitino sa Sangguniang Bayan (SB) ang kabahin sa *sertipiko* sa pag-usab sa agianan sa suba sa Siaton gikan sa tungaan sa Brgy. Datag ug Sitio Pilapil, Brgy. Caticugan atol sa ilang sesyun niadtong Hunyo 1 ug 15. Kini aron maklaro kun ipadayun ba o undangon ang gihimong

Diaz: AICS giabusaran

Mihangyo si Kag. Fritz Diaz (Komitiba sa Pagtagana sa mga Pondo) sa Sangguniang Bayan (SB) nga hatagan siya og kopya sa lista sa mga nakadawat sa Aid for Individual in Crisis Situation o Financial Assistance (AICS) o hinabang alang sa tawo nga naa sa krisis o hinabang nga kwarta.

Kini human miingon si Diaz nga ang AICS giabusaran. "Gigamit ang AICS sa *scholar* bisan hurot-hurot na, nga na-*budget*-an man og dako ang *scholar for the whole year*," miingon si Kag. Diaz. "*Coincidence* nga adunay 35 ang moeskwela og NORSU, *in three hours' span* (sulod sa tulo ka oras)... pareha-pareha og sakit didto

kalihukan sa suba.

Nahibaluan nga dunay pagtugot nga gilagdaan ni Gob. Roel R. Degamo niadtong Mayo 28, 2015 nga may titulo "Sand and Gravel Commercial Permit" para sa Medalla's Concrete Product sa ngalan ni Ms. Jesse Bonna Y. Sia nga nagtugot sa pag-

usab sa agianan sa suba diha sa Siaton Riverbed, Brgy. IV, Siaton. Aduna kini pagtugot niadtong Oktubre 11, 2004 sa DENR Rehiyon 7 sa Cebu City ug sa Negros Oriental Mining Ordinance.

Adunay sertipiko nga giaprobahan ang Brgy. IV

apan matud pa ni Kag. Artemio Quinol, konsehal sa Brgy. IV, wala siya nakamatikod nga nahisgutan kini sa ilang sisyon ug wala pud kini *public hearing*. Si Brgy. IV Kapitan, Norberto Ragay, miingon nga iyang katungod nga aprobahan ang sertipiko sa Medalla kay **padayon sa panid 4**

FermarMac ©2015

Mao na kini ang bag-ong dagayday sa suba sa Siaton diin nagtindog ang lumulupyo nga si Sosing Quinol.

gikan ni Dra. Tan (kanhi MHO-Head)...AICS gigamit anang bikini *contest*, or bikini-bikini in *every* barangay unya gikuha sa AICS, wala kuhaa sa Cultural," dugang ni Kag. Diaz.

Ang AICS maoy kuhaan

isip hinabang sa mga kabus nga nanginahanglan gayud kaayo. Ang Siaton adunay pundo matag tuig alang niini. Karon, adunay P750,000 nga kwarta alang sa AICS nga giaprobahan sa SB niadtong Hunyo 22. Ang P450,000 alang

sa MSWD (Municipal Social Welfare and Development) o katilingbanong kaayohan ug kaugmaran sa munisipyo ug ang P300,000 alang sa MHO (Municipal Health Office) o buhatan sa panglawas sa **padayon sa panid 4**

EDITORIAL

Insaktong Pagkaon

Usa sa mga dako nga kalihukan sa mga tunghaan, lokal nga kagamhanan ug ubang mga ahensya sama sa Departamento sa Agrikultura ug Departamento sa Panglawas mao ang selebrasyon sa bulan sa nutrisyon o Nutrition Month matag bulan sa Hulyo.

Ang mga tunghaan mopatuman sa mga programa nga ang tema mosentro sa tukmang pagkaon aron dunay insaktong nutrisyon ang mga kabataan.

Ang mga lokal nga kagamhanan kasagaran mopatuman sa NutriFit Walk o paglakaw sa sayo sa buntag diin ang tumong niini mao ang pag-aghat sa katawhan sa paglakaw aron dunay ehersisyo alang sa maayong panglawas.

Apan unsa man gayud ang tinuurray nga kahulugan sa insaktong pagkaon? Kun usa ka *nutritionist* o eksperto sa nutrisyon ang pangutan-on, ang iyang tubag mohan-ay kini sa mga pagkaon nga makahatag sa igong nutrisyon nga gikinahanglan sa lawas sa usa ka tawo.

Sa usa ka yanong pamilya, ang insaktong pagkaon maglakip kasagaran sa mga utanon, isda, usahay karne. Sa mga maayo og kinabuhi mas “lami” kay duna pa may prutas, ug mga tam-is nga pagkaon sama sa *cake* o *ice cream* ba hinuon.

Ang Departamento sa Panglawas kanunay nga mopahimangno nga kinahanglan nga balanse kanunay ang pagkaon. Kinahanglan nga dunay bitamina, protina, ug uban pang gikinahanglan sa lawas aron himsog, lagsik, ug dili dali nga magsakit.

Ang importante nga ang tanan mahibalo kun unsa ang insaktong pagkaon aron mas protektado ang kalawasan. Gani nindot nga gisugdan kini diha sa mga kabataan aron sila mismo mahibalo na nga kinahanglan gayud nga mokaon sa tukmang pagkaon aron malikayan ang sakit.

Niining panahon karon, importante nga himsog ang panglawas sa katawhan kay tinuod gayud ang panultihon nga “*mahirap magkasakit*” o lisod ang magsakit karon kay mahal ang tambal ug mahal ang pagpahospital.

Bukhad

Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Nasyonal ug Lokal

Hapit usa ka tuig pa kalayo ang eleksyon ug nagsugod na ang kasikas. Kini tungod sa piniliay pagka-Presidente (nasyonal) ug pagka-Mayor sa lungsod (lokal).

Sa nasyonal, nagpakisayod sa dugay na si Bise-Pres. Jejomar Binay nga mokandidato siya pagkapangulo sa nasod. Hinuon, nanggawas ang iyang mga binuhatan nga dili matul-id. Usa niini ang patong nga nagkantidad Php1bilyon (1,000 kamilyon pisos) sa pagkontratar sa parkingan sa Makati kaniadtong Mayor siya sa gihinganlang siyudad. Anaa na sa Ombudsman ang kasong “Plunder” (Panulis nga makagun-ob) batok ni Binay.

Tungod kay lagmit modaog ang suportahan sa Presidente, ginabantayan sa tanan kon kinsa ang iduso ni P-Noy. Sa wala’y duhaduha, si Sek. Mar Roxas (DILG) gayud ang hingpit niyang suportahan. Apan nagpunay lang og trabaho si Mar ug wala gayud nag-ingon nga molansad siya. Ang drama nahisugdan karong bag-o sa dihang nadiskobrihan pinaagi sa pagpanukut nga mas daghan ang mobotar kang Sen. Grace Poe pagka-Presidente kay kang Roxas!

Klaro, kon kinsa ang labing takus nga mopakanunay sa mga kabag-ohan ug kausaban nga gisugdan ni P-Noy ao ang iyang suportahan. Mikunhod na ang korapsyon,

mitubo ang bahandi pinaagi sa pagpugong sa pangawat sa gobyerno ug sa mga matul-id nga pamaagi sa BIR, ginaatinahan ang mga kabataan pinaagi sa 4P’s, dili na ta ang labing pobreng nasud sa Asia. Busa, nakigmiting si P-Noy kang Roxas ug Poe sa pipila na ka higayon. Si Sen. Grace Poe ba ang angay nga mo-Presidente karon, ug si Mar mo-Bise-Presidente?

Si Roxas ug Poe pareho nga nakaestudyo og pagdumala sa gobyerno. Pareho sila nga mangabaga sa pagtul-id sa mga pamaagi nga dili magsirbe sa katawhan. Kon magalusay sila sa pagpamuno sa nasud, makadamgo kita og masanagon nga dili lamang unom(6) kondili dose (12) ka tuig –dugang sa “matul-id nga dalan” nato karon.

Lantawon nato ang kahintang sa atong lokal. Nabasa nato sa niaging gula sa *Kitang Lungsuraon* nga molansad si Kag. Fritz Diaz pagka-Mayor kauban ni ex-Mayor Bingbing Arbolado isip Bise-Mayor. May laraw usab nga mokandidato si ex-Bise-Mayor Ray Yap bisan wala pa tingale mabungat niya kini. Klaro, si Mayor Ator ang ilang kinahanglang mapildi. Hinuon, wa pa mahibalo-i kon sa nibel Probinsya ba siya molansad.

Atong hisgotan kini pag-usab sa umaabot...hangtod eleksyon! **Pangutana: Unsay mga pagtul-id ug kabagohan nga gusto nimong mahimo nato sa Siaton?**

Kitang Lungsuranon

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
Contact +63 927-144-5044 www.KitangSiatanon.com
 TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publisher

Susan Monte de Ramos- Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita “Bing” Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / Manunulat

Grace Arcellana
 Eugene Jamandron

Zephanie Repollo
 Deevi Coren Yap

Pabasa

Mga estudyante sa NORSU-SIATON campus - si Kristela Jane Abella, Catherine Alonzo ug Janvil Deniega - nagbasa sa KL samtang naghulat sa paghatag sa mga gikinahanglan alang sa mga CHED scholar.

Kabataan misalmot sa YOLO

Ang Felipe Tayko Memorial Elementary School miapil sa pagbansay sa mga kabataan sa pagpangulo nga gitawag og YOLO (You Only Lead Once) Leadership Training Seminar didto sa sa Mabinay National High School niadtong Hulyo 4-5.

Misalmot ang 1,400 ka batan-on gikan sa lain-laing eskwelahan sa Negros Oriental sa pagbansay nga gipangulohan sa Dep-Ed, Division sa Negros Oriental. Ang mga misalmot mga kabataan sa Grado 4-6 ug mga hayksul. 21 ka estudyante ang napiling mga opisyaes sa tagsa-tagsa ka grado.

Ang seminar ug pagbansay tinuig nga kalihokan sa Dep-Ed aron nga ang kabataan mabansay

daan kon unsa ang ilang bili sa atong nasod. Gitudloan sila sa maayong pakigkauban sa lain-laing kabataan aron mahimo silang maayong ehemplo dili lamang sa mga maayong pamatasan apan sa paghimog maayong disisyon. Kini gihimo pinaagi sa mga kalihokan nga wala lamang naggamit sa utok o panghunahuna apan sa paugnat sa kusog tungod kay *"there's also learning in playing"* o aduna usay pagtuon diha sa pagdula.

Ang mga kabataan gikoyogan sa mga magtutudlo nga sila si Gemma Diamante, Gloria Ansok, Luz Yap, Jufel Pagaygay, Bethsabe Quilnet ug Evelyn Gadingan.

Paila-ila

Dr. Dellia Apepe Futalan

Bag-ong Opisyal sa Panglawas sa Munisipyo o Municipal Health Officer

Dumingag, Zamboaga del Sur. Nahimo siyang Medical Officer sa kanhi Department of Education, Culture and Sports (DECS) o sa karon DEP-Ed gikan sa 1996 hangtod 2001. Nahimo siyang Municipal Medical Officer (MHO) sa lungsod sa Zamboaguita, Negros Oriental gikan sa 2001 hangtod sa Hunyo 2015. Sukad sa Hulyo 2015 hangtod karon siya MHO sa atong lungsod.

Sugod karong Hulyo aduna nay bag-ong pangulo sa opisina sa panglawas sa munisipyo o Municipal Health Officer (MHO) sa lungsod sa Siaton. Siya si Dra. Dellia A. Futalan, ang puli ni Dra. Mitylene Tan.

Si Dra. Futalan mas naila sa tawag nga "Nanay" sa kadaghanan ilabi na sa iyang pamilya nga gikan sa Dumingag, Zamboaga del Sur. Naminyo siya sa lumad nga taga-Siaton nga si Dr. Emilliano Futalan, Jr. Duna silay may lima ka anak nga puro konektado sa propesyon sa pagpanambal.

Natapos ni Nanay ang iyang BS Pre-med sa Southwestern University ug nahuman sa kurso sa medisina sa Southwestern University Matias H. Aznar Memorial College of Medicine sa Cebu City sa 1976.

Sulod sa 20 ka tuig usa siya ka pribadong doktor sa

Sumala pa ni Nanay iyang padayonon ang mga programa sa panglawas ni Dr. Tan ug iyang paningkamutan nga ang atong buhatan sa panglawas sa munisipyo o Municipal Health Office ilhon o *ma-accredit* sa PhilHealth para mas makahatag og maayong serbisyo sa panambal sulod sa hospital ug sa mga pasyente sa gawas, may kompletong laboratoryo, Maternal Care Package o programa alang sa pag-atiman sa mga inahan, Newborn Screening Center o sentro sa pagsusi sa mga bag-ong nahimugso ug ang TB-DOTS Center o programa mahitungod sa sakit sa TB ug mga nagsakit niini.

Dako og paglaom si Nanay nga kini makab-ot pinaagi sa pagtinabangay sa katawhan ug sa lokal nga kagamhanan.

Mga kabataan nga misalmot sa YOLO didto sa Mabinay atol sa usa sa mga kalihokan sa bansaybansay.

TIMEBOX

PHOTO COPIER & ID CENTER

SERVICES:

Rush ID	CD Burning
Xerox	Encoding
Lamination	Lay-Outing
Scanning	Photo Editing
Photo Framing	Computer Repair
Book Binding	Tarpauline
ID Making	Photo Printing & Text Printing
Stickers (Indoor/Outdoor)	Signage

DONNA DIAZ FRANCISCO
Manager/Owner

Pagkutkot... gikan sa panid 1

Iyang nakita nga kaayohan kini sa ilang barangay panahon sa ting-ululan. Kaniadtong Nobyembre 2009, gitun-an ug giaprobahan sa EnRD (Environment and Rural Development) ang pagtugot ug aduna kini MOA (Memorandum of Agreement). Miingon si Ragay nga dili na kini kinahanglan og *public hearing* kon bag-ohon ang permit.

Matud ni Kap. Niña Theresa Ragay, adunay tulo ka permit nga gihatag sa probinsya ngadto sa Medalla aron aprobahan usab sa barangay - ang usa para sa Brgy. IV ug ang duha para sa Brgy. Caticugan. Nakita niya nga aduna nay pagtugot nga gihatag ang Brgy. IV. Nagkinahanglan gayud og tabang si Kap. Ragay sa mga ahensya sa NIA, DENR, EMB, DPWH ug sa SB ug lokal nga kagamhanan, ug ang Technical ug Monitoring Team sa Siaton aron tun-an kon angay ba gayud ipadayon o hununyon ang pag-usab sa agianan sa suba. Gusto niya nga ang lokal nga kagamhanan mismo ang motino didto mismo sa suba. Wala gayud gihisgutan sa Medalla's Concrete Product kaniadto nga magtukod silag *washery* o ayagan. Si Municipal Engr. Alma Ragay miingon nga dili pwede nga mag-ayag tungaan sa suba kondili adto lamang sa kilid.

"Wala pa gayud nagsugod ang operasyon sa among *washery*, aduna kami gisunod nga paagi sa paghimo sa maong *rechanneling*," matud ni Medalla Sia. Gusto pud ni Sia nga mahatagan siya og kalamdagan kabahin niini.

Diaz... gikan sa panid 1

munisipyo.

Si Bise-Mayor Teddy Yap misugyot nga si Municipal Accountant Maria Judelyn Young ug ang pangulo sa DSWD, Panfila Elumir, ang may katungod nga motubag kabahin niining maong pasangil.

Si Elumir miingon nga adunay duha ka klase sa tabang - kanang sa RHU (Rural Health Unit) ug sa DSWD (Department of Social Welfare and Development). Sa iyang bahin, si Elumir miingon dili niya pagtagad ang mahitungod sa tambal kay adto kini sa doktor. Apan mahitungd sa paglubong, napaakan sa iro ug ubang pagpanambal ug ang hangyo alang sa dugo, adto gyud kini niya.

Mahitungod usab sa hinabang sa pag-eskwela, si Elumir miingon nga naghatag usab sila og tabang sa kabataan nga nagkinahanglan og linain nga tabang sama sa giabusan, o

Ang representante sa National Irrigation Administration, Engr. Luz Gadingan, miingon nga dili na pag-usab sa agianan ang gihimo sa Medalla's Concrete Product kondili pagkutkot na.

Ang lumulupyo sa Brgy. IV nga sila si Felipe Bula, Sosing Quinol, ug Epefania Kinalamay, ug si Brgy. Caticugan Kag. Vevince Kinilitan gusto nga hununyon ang quarry.

Si Kag. Fritz Diaz sa komitiba sa kalikopan miingon nga kung mahimo karon dayon hununyon usa ang pagkutkot sa suba sa Caticugan samtang dili pa maaprobahan ang sertipiko og sundon lamang ang naa sa sertipiko nga gihatag pagtugot sa Kapitan sa Brgy. IV.

Matud sa representante sa Environmental Management Bureau (EMB) sa Negros Oriental-Siquijor, si Lloyd Patrimonio, kinahanglan adunay pagtino ug rekomendasyon nga buhaton ang Technical Working Group sa dili pa aprobahan ang sertipiko.

Karon, basi sa permit nga gipakita sa SB sa pagtugot sa Brgy. IV sa pag-usab sa agianan, makakuha lamang ang Medalla og balas ug bato sulod sa 8,032 metro kwadrado Gitugutan sila nga mokuha og 7,000 cu.m. nga balas ug 1,000 metro kubiko nga bato o graba. Matud pa sa taga-NIA, DPWH, ug EMB, wala miagi sa ilang opisina ang sulat nga naghangyo mahitungod sa pag-usab sa agianan. Ang Brgy. Caticugan naghulat pa sa mga ahensya sa gobyerno kung ipadayon o undangon ba ang pag-usab sa agianan sa tubig.

nalambigit sa pagpayuhot sa mga bata, apan nagkinahanglan sila niini og pagpamatuod gikan sa principal nga nag-eskwela gyud ang bata. "Busa, mao kana ang among pamaagi sa paghatag sa AICS," matud ni Elumir.

Matud pa ni Municipal Accountant, Maria Judelyn Young, ilang basihan sa takos nga makadawat sa tabang mao nga kompleto ug tinuod ang ilang mga dokumento, ug naay pagpamatuod gikan ni Dra. Tan ug sa DSWD.

Gihatag ni Elumir ngadto sa SB ang kopya sa mga *medical certificate* ug *voucher* sa kada tawo nga nakabeneplisyo sa AICS nga nadawat niya. Kung kinsa kadtong mahatagan og hinabang kinahanglan gayud nga dunay tukmang presyo ug adunay MOA (*memorandum of agreement*) gikan sa Municipal Health Office ug botika alang sa katin-awan sa kwartang gigahin sa AICS.

"Lakang ta, Siaton"

Nakigpulong ang mga lumulupyo sa Brgy. Mantuyop kauban ang mga may pagbati sa kalikopan niadtong Hulyo 3 alang sa pagmugna og grupo nga tawgong "Lakang ta, Siaton."

grupo ang pagtanum og binhi o kahoy, pagpanglimpyo, paghatag og kaalam kabahin sa pagkausab sa panahon o *climate change*, ug pagpanalipod sa mga panginabuhian sa mga

Ilang hatagan og pagtagad ang kinaiyahan batok sa pagkutkot nga pagmina ug uban pang mga buluhaton nga makahatag og kadaut sa kalikopan. Ang maong grupo abri gayod sa tanang gusto nga moapil niini, bata man o tigulang, datu o pobre, may katungdanan o wala. Pinakaimportante nga sa kaugalingong kabubut-on ang pag-apil sa grupo. Lakip na sa giplanong lakang sa

katawhan.

Lakip nga mitambong sa tigum sila si Prince Pinili, Jeremy Mira, Anna Liza Macatiguib, Kyle Glenn Verador, Moning Ragay, Johnel Francisco, Reymark Veñales, Mary Grace Cerrales, Anecita Alap-ap, Concepcion Jangge, Felisa Ragay, Vicenta Venigra, E. Ceriales, Virginia Tocol, ug Mary Rose Soriano.

Tubag Lungsuranon

Unsay kinahanglang kaonon dili lamang sa bulan sa nutrisyon kon dili aron adunay himsog nga panglawas alang sa trabaho ug pamilya?

Mga prutas ug *vegetables*, mga *healthy foods*. PRINCESS P. BARNAYHA, 16, Casalaan, estudyante sa hayskul.

Una sa tanan, moinom permi (og) tubig, maglikay (sa) mga mantikaong pagkaon ug kanunay magkaon og mga utanon. DIVINA PONTERAS, 48, Brgy.4, *caregiver*

Mogahin og oras sa pag-*exercise*, mokaon og *green leafy vegetables*. *Healthy lifestyle*. LUZ YAP, 61, magtutudlo

Grace Travel and Services

Travel safely in His grace

Your Airline Ticketing Services in Siaton!

Ceres Terminal, Siaton, Negros Oriental

Cell phone No. +639278800946+639282692381

Email add: gracetravel14@gmail.com